

Hlubinné úložiště jaderného odpadu v České republice. Zařízení s nebezpečnými radioaktivními materiály na sto tisíc let.

Kupčení či partnerské jednání?

Hledání řešení či utrácení peněz?

Demokracie či manipulace?

Proč je venkov stavěn do pozice nesvéprávného a neschopného?

Ukládání a skladování radioaktivních odpadů je problém celonárodní. Proto nad ním nelze uvažovat jako nad lokální záležitostí. Úložiště je zřejmě nutné vybudovat. Ale vlády a další kompetentní instituce stále nestanovily jasné a přesné postupy pro vytvoření úložiště, včetně prvotních a přípravných kroků. Posledních osm roků se pohybujeme v kruhu. Techničtí odborníci navrhuji řešení, ale vládní a politické orgány přešlapují na místě a nechtějí udělat demokratický krok k občanům a jejich samosprávám. Nejsou plně definována veškerá kritéria pro úložiště. Kritéria nejen technická a geologická, ale i sociální, etická, ekologická, společenská, lidská.

Hovoří se o možných kompenzacích pro lokality, které budou souhlasit s průzkumy.

Jednorázové finanční vypořádání však zavání kupčením. Měl by být předložen komplexní materiál solidárních republikových dlouhodobých podpor pro dotčené území. Čerstvě nabízené státní příspěvky obcím za souhlas s průzkumnými pracemi beru jako nesystematické. Po letech dohadů jsou nabízeny jednotlivým obcím statisíce či někde miliony za schválení souhlasu. Když to nebude stačit, tak stát něco „přihodí“. Po průzkumech mohou obce prý úložiště odmítnout. Představitelé samospráv jsou zvyklí pečlivě hospodařit a každá koruna se před vydáním několikrát obrátí. Ale na druhé straně se na venkově jedná na rovinu, tak proč brát nyní od státu peníze, když bychom potom odmítali úložiště. Určitě nelze nevidět, že nabízené částky jsou mnohonásobně menší než například roční odměny čelních představitelů polostátních energetických firem.

Finanční náhrady považuji za velmi iluzorní. Dokud bude potřeba venkovského občana finančně několikanásobně podhodnocována oproti občanům větších měst, nelze čekat důvěru venkova. Daně platíme všichni stejné, proto nechápu při daňovém přerozdělování stále tak velký rozdíl.

Důležitá je rovná komunikace na všech úrovních. Je ve společném zájmu naší země vybudovat úložiště včas. Ale jaké, a nelze zde spolupracovat s dalšími státy minimálně v rámci EU? Je nutný takový způsob práce při vyhledávání, při kterém si musí být všichni účastníci skutečně rovni. Vše předpokládá vzájemnou důvěru rokujících a je nutno hledat konečný cíl. Je nutnost profesionality a korektnosti všech zúčastněných stran. I všeobecné ocenění lokalit, kde se občané „obětují“ pro region, pro kraj, pro republiku, pro spoluobčany.

Co nikdy nebylo rovnocenně partnersky řešeno ze strany státu prostřednictvím SÚRAO, je řádná a otevřená informovanost od počátku již při zahájení průzkumných prací. Silná nedůvěra dotčených obcí a jejich občanů vychází z nesystémového a přehlíživého chování vůči nim.

Nejsem ortodoxním odpůrcem jaderné energetiky, ale stále postrádám jasnou koncepci.

Nezapomínejme na

- **všeobecný dialog** – společné otevřené hledání řešení bez osobních vlivů.
- **rovnost zúčastněných** – dbát rovných práv a možností každé obce a každé instituce.
- **kontrola veškerých činností** – naprostá otevřenost při všech činnostech, veřejné poskytování informací, prověřování veškerých námitek a nových možností.
- **odpovědnost pro další generace** – aby naši potomci měli možnost změnit naše rozhodnutí a naše činy. Jak vypadala energetika před sto lety? A kam ji přivede vývoj za dalších sto let?

Několik informací ohledně úložiště, tak jak je nyní navrhováno:

V oficiální „Zprávě“ předložené Správou úložišť radioaktivních odpadů se například uvádí, že vzhledem k dlouhodobé přípravě a případné realizaci úložiště:

- hrozí zdravotní a bezpečnostní rizika pro obyvatelstvo (nutno dále vyhodnocovat)
- hrozí ztráta tržní hodnoty objektů a pozemků v oblasti okruhu minimálně 10 km
- hrozí snížení poptávky po zemědělských a lesnických produktech z oblasti
- hrozí riziko poklesu podzemních vod a zánik místních zdrojů pitné vody
- hrozí negativní vlivy na životní prostředí a krajinný ráz území a okolí
- hrozí velké negativní vlivy na zachování a rozvoj rekreačních aktivit v území a okolí
- hrozí cílené vylidnění některé menší vesnice poblíž úložiště
- atd.

V této „Zprávě“ jsou uváděny i předpokládané plochy pro jednotlivé součásti stavby:

- cca 306 hektarů hlubinného úložiště
- cca 19 hektarů povrchového areálu hlubinného úložiště
- dvě nová komunikační silniční napojení
- jedno nové železniční napojení
- další dva objekty mimo areál cca každý do 100 m² pro důlní větrání, opět spolu se samostatnými komunikačními napojeními
- nové napojení do stávajících vodotečí pro stálé odvádění podzemních vod z úložiště
- případné další potřebné úpravy a skládky v okolní krajině
- a samozřejmě dlouhodobé důlní a stavební činnosti s velkými objemy materiálů

Dále nelze zapomínat, že při zpracovávání jaderných materiálů hrozí především chybný lidský faktor při všech činnostech, historická neznalost jaderné problematiky, co se bude odehrávat v budoucnu, teroristický útok na zařízení či havárie jakéhokoli druhu, při skladování posuny v zemské kůře, praskliny ve skalním masívu a možnost průsaku vod, atd.

Pozor jedná se o období skladování minimálně sto tisíc roků, dle odborných odhadů!!

U časových náležitostí:

- 1990 – zahájení prací na hledání způsobu likvidace a vhodné lokality
- 2009 – zahájení fyzických průzkumných prací
- 2015 – určení dvou lokalit, hlavní a záložní

Není možné jiné řešení? Proč představitelé států Evropské unie ve spolupráci s dalšími státy Evropy nehledají společné řešení pro tento energeticky zásadní problém? Proč nelze společně hledat území, které není osídlené a je u něj předpoklad, že i nadále nebude. Víím, že existují současné platné mezinárodní dohody. Ale myslím si, že toto je jedno ze zásadních témat pro jednání. Zvláště, když vidím jak se euro poslanci pitvají mnohdy ve zbytečnostech.

A co nové technologie na budoucí využití současných „odpadů“? Vždyť nám odborníci tvrdí, že nynější vyhořelý materiál je energeticky využitý jen na několik procent. Vzpomeňme stáří jaderných technologií. Počátky jsou zhruba před sto lety. Půjde-li vývoj stejným tempem i nadále, tak se řádově v desítkách roků musí objevit nové ekonomicky reálné možnosti. Proč tedy nenávratně zakopávat ještě zřejmě využitelný materiál?

Dalších otázek a nejasností je celá řada. Proto chtějme po odbornících a čelních politických představitelích systematictější přístup.

Hlubinné úložiště je významný společenský úkol, a těm kteří ponesou břímě musí být dáváno najevo, že si jejich společnost za jejich přístup váží a ctí jejich vstřícnost. Bohužel jednání řady institucí mne nepřesvědčilo, že je s dotčenými obcemi jednáno na rovinu. Jednorázové kupčení nemůže nahradit lidský rozměr občanského soužití, spolupráce a spoluodpovědnosti.

Petr Klásek, toho času starosta Obce Chanovice, v lednu 2013.